

**SPRAWOZDANIE
BURMISTRZA MIASTA I GMINY CHORZELE
Z REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU
OPIEKI NAD ZABYTKAMI**

**W LATACH
2019-2020**

CHORZELE, STYCZEŃ 2021

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 282), Burmistrz zobowiązany jest do sporządzania co dwa lata sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami i przedstawienia go Radzie Miejskiej.

Sprawozdanie ma na celu analizę efektywności i określenie zasadności kierunków działań przyjętych w programach w kontekście zmieniających się uwarunkowań prawnych, ekonomicznych i społecznych. Pomoże ocenić realizację działań oraz przyjęte rozwiązania formalno-finansowe i w efekcie sformułować wnioski na potrzeby kolejnego programu oraz innych gminnych dokumentów strategicznych na następne lata.

Wstęp

Opracowana dokumentacja Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Chorzele oraz „Program opieki nad zabytkami dla Gminy Chorzele na lata 2019-2022” zostały pozytywnie zaopiniowane przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i przyjęte przez Radę Miejską w Chorzelach Uchwałą Nr 108/XV/19 z dnia 28 listopada 2019 roku.

Zgodnie z zapisem art. 22 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Burmistrz Miasta i Gminy Chorzele prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy.

Od 2018 roku trwała aktualizacja kart ewidencyjnych zabytków nieruchomych i archeologicznych w porozumieniu z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Ostrołęce. W trakcie aktualizacji ewidencji, sprawdzone zostały dane poszczególnych obiektów zabytkowych i zaktualizowane zdjęcia oraz opracowane nowe karty, zgodne z aktualnymi wytycznymi, wg. rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków.

Wszystkie obiekty widniejące w ewidencji zostały sprawdzone pod kątem obecnego stanu zachowania. Każdy obiekt, który przestał istnieć lub spełniać kryteria zabytku np. poprzez diametralne modyfikacje, został wykreślony z gminnej ewidencji zabytków przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków.

Obecnie w ewidencji znajduje się **80** kart obiektów nieruchomych oraz **176** stanowisk archeologicznych. Gmina corocznie na jej podstawie dokonuje przeglądu stanu zachowania i wykorzystania obiektów zabytkowych. Na bieżąco prowadzona jest również niezbędna dokumentacja i dokonywane są przeglądy obiektów stanowiących własność gminy. Jako, że zabytki ruchome stanowią w całości wyposażenie kościołów – ich dokumentacja pozostaje w posiadaniu proboszczów.

W 2019 r. został opracowany również nowy „Program opieki nad zabytkami dla Gminy Chorzele na lata 2019-2022 r.” zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece

nad zabytkami. Sporządzenie programu opieki zlecono firmie EKO-GEO GLOB Agnieszka Skrabut, ul. Klonowa 30, 43-250 Pawłowice.

Koszt opracowania programu opieki nad zabytkami oraz aktualizacji gminnej ewidencji zabytków wyniósł 4 797,00 zł (brutto). Program stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego.

Ponadto Gmina Chorzele corocznie realizuje zadania ustawowe w zakresie opieki nad zabytkami poprzez działania realizowane na podstawie uchwały Nr 342/XXXVIII/14 Rady Miejskiej w Chorzelach z dnia 31 stycznia 2014 roku w sprawie zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na obszarze Gminy Chorzele. Przez ostatnie dwa lata na działania w zakresie opieki nad zabytkami Rada Gminy przeznaczyła na ten cel blisko 35 000,00 zł.

Realizacja celów i zadań wynikających z Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chorzele na lata 2019-2020

Program ochrony zabytków określa kierunki działań w zakresie opieki nad zabytkami: wskazuje konieczne do wykonania zadania i sugeruje sposoby ich realizacji poprzez określenie podstawowych działań organizacyjnych, finansowych, promocyjnych i ochronnych.

Ustalone w programie priorytety, cele szczegółowe i wynikające z nich działania wyznaczają politykę gminy w zakresie ochrony zabytków na lata 2019-2022.

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami dla gminy Chorzele jest realizowany dla poniższych celów:

- 1) Priorytet 1 – prowadzenie polityki gminnej mającej na celu zachowanie istniejących walorów zabytkowych
- 2) Priorytet 2 – odpowiednie wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego w celu przybliżenia tych walorów zarówno mieszkańcom gminy, jak i odwiedzającym teren gminy turystom.

Dla realizacji wyznaczonych priorytetów zostały określone cele szczegółowe wraz z proponowanymi działaniami w formie harmonogramu.

Priorytety	Cele szczegółowe	Działania	Termin realizacji	Ocena poziomu realizacji zadań	Wartość zrealizowanych zadań
PRIORYTET 1 – prowadzenie polityki gminnej mającej na celu zachowanie istniejących walorów zabytkowych	Cel szczegółowy 1.1 Organizacja zasad wsparcia dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych	Przygotowanie uchwały Rady Gminy w celu zabezpieczenia środków budżetowych na działania związane z obiektami zabytkowymi	Corocznie	Uchwałę co roku przyjmuje Rada Miejska.	W latach 2019-2020 kwota 30.000 zł 2019 – 20.000 zł 2020 – 10.000 zł

		Przeznaczenie środków finansowych z budżetu Gminy na najcenniejsze obiekty zabytkowe	Corocznie	Zadanie zrealizowane – w 2019 r. środki przeznaczono na prace konserwatorskie i restauratorskie w dworku w Krzynowłodze Wielkiej, natomiast w 2020 r. na remont dachu kościoła parafialnego w Chorzelach.	Dwór Krzynowłoga Wielka – dofinansowanie 20 000 zł . Wartość całkowita zadania: 50 469,89 zł Kościół parafialny w Chorzelach – dofinansowanie 10 000 zł . Wartość całkowita zadania: 233 212,54 zł
		Identyfikacja najpilniejszych potrzeb przy obiektach w najgorszym stanie technicznym	Do 30 czerwca 2020 r.	Zadanie zrealizowane	
		Współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków przy identyfikacji celów i zadań na lata 2019 - 2022	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	
	Cel szczegółowy 1.2 Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych z budżetu Gminy	Nawiązanie współpracy z prywatnymi właścicielami obiektów zabytkowych w celu jak najszerzego ich wykorzystania w promocji Gminy	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	
		Rewaloryzacja zabytkowych założeń parkowych z terenu Gminy przy wykorzystaniu środków własnych i zewnętrznych	Do 31 grudnia 2021 r.	Zadanie realizowane na bieżąco – do tej pory udało się przeprowadzić prace pielęgnacyjne w parkach (wpisanych do gminnej ewidencji) w Krzynowłodze Wielkiej i Bogdanach.	Przeprowadzenie pielęgnacji pięciu pomników przyrody w zabytkowym parku w Bogdanach Wielkich – koszt zadania 1620,00 zł (brutto).
		Poprawa stanu estetyki otoczenia zabytkowych kościołów z terenu Gminy	Do 31 grudnia 2021 r.	Zadanie realizowane na bieżąco, wykonywane przez opiekunów/osoby reprezentujące i posiadające akt własności danego obiektu oraz przynależnego do niego obszaru lub przez Gminę w przypadku terenu, którego właścicielem jest Gmina.	
	Cel szczegółowy 1.3 Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz działania na rzecz jego poprawy	Aktualizacja danych Gminnej Ewidencji Zabytków	W miarę potrzeb	Zadanie realizowane na bieżąco	

		Sporządzenie następnej edycji „Programu opieki nad zabytkami”	2022 r.		Koszt aktualizacji obecnej dokumentacji Gminnej Ewidencji Zabytków oraz „Programu Opieki nad zabytkami dla Gminy Chorzele na lata 2019-2022” wyniósł 4 797,00 zł
		Sporządzenie sprawozdania z realizacji „Programu opieki nad zabytkami”	Wg stanu na koniec roku 2020 r.	Zadanie zrealizowane Sprawozdanie przekazane przez burmistrza Rady Miejskiej w lutym 2021 r.	
	Cel szczegółowy 1.4 Dbałość o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy w Gminie	Ścisłe powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi Gminy	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	
		Bieżąca pielęgnacja cmentarzy, miejsc kultu i miejsc pamięci, ze szczególnym uwzględnieniem historycznych cmentarzy ewangelickich	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	
		Rozszerzanie zasobu dziedzictwa kulturowego Gminy, m.in. poprzez regularną aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków, inwentaryzację obiektów małej architektury, cmentarzy itp.	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	
	Cel szczegółowy 1.5 Określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych	Przekazywanie właścicielom i dysponentom obiektów zabytkowych informacji o możliwościach pozyskiwania dodatkowego wsparcia finansowego (zwłaszcza z funduszy europejskich)	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	
		Podjęcie działań w celu znalezienia użytkowników dla zdegradowanych obiektów zabytkowych	Sukcesywnie		

PRIORYTET 2 – odpowiednie wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego w celu przybliżenia tych walorów zarówno mieszkańcom gminy, jak i odwiedzających teren gminy turystom	Cel szczegółowy 2.1 Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego	Organizacja na terenie Gminy kącika muzealnego	Do końca 2021 r.	Zadanie realizowane przy okazji uroczystości gminnych, ale również w szkołach, OUK i Bibliotece.	
		Organizacja imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom Gminy i regionu wartości historyczne Gminy	Corocznie	Zadanie realizowane na bieżąco – w 2020 r. bardzo utrudnione z powodu pandemii covid-19.	
	Cel szczegółowy 2.2 Wykorzystanie Internetu i multimediiów w celu nowoczesnej promocji walorów zabytkowych	Stworzenie osobnej witryny internetowej poświęconej tematyce zabytkowej i kulturalnej, ewentualnie dbanie o aktualizację strony Gminy	Do końca 2021 r.	Zadanie w trakcie realizacji – uaktualnianie zakładki na stronie Gminy o tematyce kulturalnej i uzupełnienie jej w informacje o zabytkach z terenu gminy.	
		Stworzenie systemu informacji przestrzennej z warstwą informacyjną na temat obiektów zabytkowych wchodzących w skład Gminnej Ewidencji Zabytków oraz udostępnienie go na forum publicznym	Do końca 2021 r.	Trwa analiza możliwości technicznych i finansowych.	
		Nawiązywanie współpracy w zakresie dobrych praktyk w ramach partnerstwa krajowego i zagranicznego		W miarę możliwości	
	Cel szczegółowy 2.3 Promocja na forum krajowym i zagranicznym	Udziały w konkursach na najlepiej zadbane zabytki, najciekawszy produkt turystyczny itp.	Sukcesywnie	Wpływające informacje o konkursach są przekierowywane do właścicieli/zarządców obiektów zabytkowych.	
		Współpraca z mediami, zarówno tradycyjnymi, jak i internetowymi	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	
	Cel szczegółowy 2.4 Edukacja społeczeństwa w zakresie	Wspieranie działalności organizacji pozarządowych związanych z	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	Wsparcie organizacji pozarządowych z terenu gminy wyniosło:

	zachowania dziedzictwa kulturowego	historią i kulturą, placówek muzealnych, galerii, bibliotek oraz innych instytucji kultury			-10 000, 00 zł w 2019 r., -10 000,00 zł w 2020 r.
		Organizacja spotkań, mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco przez Gminny Ośrodek Upowszechniania Kultury, Miejską Bibliotekę w Chorzelach, szkoły z terenu gminy oraz niektóre organizacje pozarządowe.	
		Obejmowanie przez Władze patronatem honorowym działań społecznych, których dochód przeznaczony jest na potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego (zbiórki, akcje społeczne, loterie i inne)	Sukcesywnie	Zadanie realizowane na bieżąco	

Gmina Chorzele, wyznaczone zadania opieki nad zabytkami realizuje na bieżąco. Działania te są wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (OUK w Chorzelach, Bibliotekę Miejsko-Gminną, ZGKiM, szkoły i przedszkola oraz Urząd Gminy w ramach zadań własnych).

Priorytet 1. Prowadzenie polityki gminnej mającej na celu zachowanie istniejących walorów zabytkowych

Organizacja zasad i bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów

Gmina corocznie od 2014 roku przygotowuje uchwałę Rady Miejskiej w celu zabezpieczenia środków budżetowych na działania związane z obiektami zabytkowymi.

W latach poprzednich (2014-2017) udzielono dotacji w wysokości 60.000,00 zł na prace konserwatorskie i remontowe w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Duczyminie (nr A-473). Podjęto wtedy następujące działania: konserwację więźby dachowej kościoła (2014/2015 r.), obróbki blacharskie frontu budynku i izolację termiczną stopu dachu (2016 r.) oraz konserwację ołtarza głównego wraz z wykonaniem prac pozłotniczych (2017 r.).

W kolejnym roku Rada Miejska Uchwałą Nr 361/LII/18 z dn. 26 kwietnia 2018 r. udzieliła dotacji w wysokości 20.000,00 zł na prace konserwatorskie Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Mikołaja w Chorzelach, z przeznaczeniem na wykonanie remontu elewacji wieży kościoła pw. Trójcy

Świętej w Chorzelach.

Ponadto w latach poprzednich w ramach udzielonych dotacji przez Wojewodę, Gmina Chorzele:

- wykonała remont ogrodzenia oraz płyt nagrobnych na cmentarzu z okresu I wojny światowej w Rycicach,
- wykonała płyty nagrobne, obramowania mogiły zbiorowej z granitu na cmentarzu parafialnym w Krzynowłodze Wielkiej,
- wykonała remont na mogiłach żołnierzy niemieckich z okresu I wojny światowej zlokalizowanych na cmentarzu ewangelickim w Mącicach, polegający na oczyszczaniu tablic nagrobnych oraz kamiennych konstrukcji wokół mogił, a także utwardzeniu betonem od wewnątrz obudowy trzech mogił zbiorowych i wyłożeniu ich fragmentami kamienia,
- wykonała demontaż nagrobka, fundamenty i nowy nagrobek z kamienia na mogile zbiorowej trzech polskich żołnierzy poległych w 1919 r. zlokalizowanej na cmentarzu parafialnym w Zarębach.

Zgodnie z propozycją Wojewody o komasowaniu grobów wojennych na cmentarzach wojennych w 2016 roku, dokonano ekshumacji szczątków żołnierzy niemieckich z II wojny światowej znajdujących się w obrębie Przysowy.

Wszystkie kwatery, groby i cmentarze wojenne są na bieżąco porządkowane przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Chorzelach.

Gmina na bieżąco monitoruje stan zachowania obiektów zabytkowych. Badanie i dokumentowanie zabytków jest podstawowym warunkiem ich trwałego zachowania, a tym samym skutecznej ochrony. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, naukowe badanie i dokumentowanie zabytków zalicza do obowiązków właściciela lub posiadacza zabytku (art. 5 ww. ustawy). Większość zabytków na terenie gminy znajduje się we władaniu osób prywatnych, które na ile mogą, na tyle starają się sprostać wymogom konserwatorskim.

Realizacja zadań zawartych w Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chorzele w latach 2019-2020

W ciągu ostatnich dwóch lat na prace konserwatorskie przy zabytkach z terenu gminy przeznaczono środki finansowe w wysokości 30.000,00 zł.

Rada Miejska w Chorzelach Uchwałą Nr 88/XIII/19 z dnia 25 września 2019 roku w sprawie udzielenia dotacji w 2019 r. na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, udzieliła dotacji w wysokości 20.000,00 zł Janowi Dulak i Annie Gumkowskiej właścicielom zabytkowego dworu w Krzynowłodze Wielkiej (wpisanym do rejestru zabytków województwa mazowieckiego pod Nr A-507) z przeznaczeniem na wykonanie robót polegających na odtworzeniu posadzek piętra budynku i odbudowanej części wysokiej wraz z wieżą.

Podpisana została umowa, zadanie zostało w terminie zrealizowane i rozliczone.

Do rejestru zabytków krzynowłoski dworek został wpisany w 1987 roku, ze względu na swoje wartości kulturowe oraz czas powstania. Obecnie, wraz z otaczającym go XIX-wiecznym parkiem (również wpisanym do rejestru zabytków) tworzą założenie dworsko-parkowe i stanowią jeden z najciekawszych i najlepiej zachowanych zabytkowych obiektów na terenie Gminy Chorzele, co niewątpliwie jest zasługą obecnych właścicieli, którzy skutecznie i skrupulatnie starają się przywrócić go do stanu dawnej świetności.

Nie jest to łatwym zadaniem, gdyż przez wiele lat dworek pozostawał zapomniany, a stan zachowania budynku oraz otaczającego go parku był coraz gorszy. W ręce Pani Gumkowskiej i Pana Dulaka zniszczony dwór trafił w 2016 roku i praktycznie od razu ruszyły tam prace zabezpieczające i budowlane, zalecane przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W roku 2018 rozpoczęła się pełna rozbudowa dworu i jego rewitalizacja, która trwa do dziś, a jej efekty można śledzić na bieżąco. Prócz dworu rewitalizacji poddano również otaczający go park – wykonano drogi dojazdowe, uprzątnięto zalegające śmieci oraz wycięto samosiewy drzew i krzewów.

Mimo remontu, na terenie zespołu dworsko-parkowego w Krzynowłodze odbywały się liczne imprezy, aktywnie wspierane finansowo m.in. przez Urząd Miasta i Gminy w Chorzelach, które nie tylko integrowały mieszkańców, ale pozwalały również obcować z historią i sztuką. Włączając się w życie lokalnej społeczności, właściciele pragną ożywić dworek i zaciekawić nim miejscowych, w tym celu powołali do działania Fundację „Dwór Krzynowłoga”, której priorytetem jest propagowanie elementów kultury i bogatej historii tego miejsca. Dzięki współpracy, wsparciu i wytrwałości obecnych właścicieli wszystkie plany i zamierzenia odnośnie dworu są skrupulatnie realizowane, a budynek z miesiąca na miesiąc odzyskuje dawny blask i urok, stając się jednym z najatrakcyjniejszych punktów do obejrzenia na turystycznej mapie naszej gminy. W ubiegłym roku, z powodu obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa, działania te były mocno ograniczone lub niemożliwe do realizacji.

*Zabytkowy dwór
w Krzynowłodze
Wielkiej
– XIX w.
Forma ochrony
A-507 z
18.12.1987 r.*

Ponadto w 2019 roku burmistrz Miasta i Gminy Chorzele podpisała umowę z firmą „Mapaho” prowadzoną przez Panią Marzenę Wystrach dotyczącą pielęgnacji pięciu pomników przyrody w zabytkowym parku w Bogdanach Wielkich. Pomniki ustanowiono Uchwałą Nr 405/LIX/18 Rady Miejskiej w Chorzelach z dnia 9 listopada 2018 r. i Uchwałą Nr 406/LIX/18 Rady Miejskiej w Chorzelach z dnia 9 listopada 2018 r., zgodnie z Uchwałą Nr 55/VIII/19 Rady Miejskiej w Chorzelach z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie uzgodnienia przeprowadzenia zabiegów pielęgnacyjnych pomników przyrody. Należy dodać, że ww. park krajobrazowy został założony w 2 poł. XIX wieku i stanowi otoczenie znajdującego się tam zabytkowego dworu.

24.09.2020 r. burmistrz Miasta i Gminy Chorzele Beata Szczepankowska podpisała umowę o przekazanie środków publicznych w formie dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach - dofinansowanie w wysokości 10.000,00 zł otrzymała Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Mikołaja w Chorzelach, reprezentowana przez Proboszcza parafii Ks. Stanisława Dziękiewicza.

Dotacja została przeznaczona na wykonanie robót polegających na częściowej renowacji poszycia dachowego XIX-wiecznego murowanego kościoła parafialnego pw. św. Trójcy w Chorzelach (wpisanego do rejestru zabytków pod nr A-472), z terminem wykonania do dnia 31.12.2020 r. Zadanie zostało w terminie zrealizowane i rozliczone.

Kościół Parafialny w Chorzelach – obecny wygląd; forma ochrony A-472 z 07.07.1981 r.

Prace objęły:

- rozbiórkę zardzewiałej blachy dachowej, wraz z odeskowaniem (od absydy do ok.2/3 powierzchni dachu, z sygnaturką – łącznie ok. 370 m kw. powierzchni);

- oczyszczenie zdrowych elementów więźby i impregnację wszystkich elementów więźby;
- wykonanie nowego odeskowania więźby;
- pokrycie dachu blachą miedzianą wraz z pokryciem sygnaturki (łącznie z wieżyczką, która nie była pokryta blachą);
- wykonanie obróbek blacharskich pod rynnami i okapów.

Po raz ostatni tak duży remont świątynia przechodziła w 1930 roku, kiedy uległa spaleni. Ostatni remont samej elewacji kościoła został przeprowadzony w 1995 roku. Dach był poddany prowizorycznemu remontowi w latach 50. XX wieku, jednak w archiwach parafialnych nie zachowała się stosowna dokumentacja i poza wzmiankami nie ma informacji o rozmiarach dokonanego remontu.

Dwa lata temu parafia rozpoczęła gruntowną modernizację całego zewnątrz kościoła. Wymieniono okna drewniane i wykonano obróbki dekarские wokół dachu. Udało się także wyremontować elewację wieży kościelnej, na które wsparcie finansowe przekazała również gmina.

Priorytetowym celem dofinansowanego w 2020 r. zadania był remont dachu górnego, bez którego niemożliwa była realizacja dalszych prac. Zniszczenia obejmowały wówczas zarówno samo poszycie jak i więźbę dachową. Sosnowe belki były osłabione, w niektórych miejscach m.in. w styku dachu z murami całkowicie spróchniały, co z kolei powodowało przenikanie wody do środka, zaciekanie ścian i powstawanie grzyba wewnątrz budowli.

Priorytet 2. Odpowiednie wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego w celu przybliżenia tych walorów zarówno mieszkańcom gminy, jak i odwiedzającym teren gminy turystom

Promocja i edukacja

Działania promocyjne gminy wykorzystują potencjał lokalnych walorów turystycznych, przyrodniczych i gospodarczych. Głównym celem strategicznym promocji gminy jest zapewnienie jej harmonijnego i długofalowego rozwoju.

Urząd prowadzi i na bieżąco aktualizuje profil na Facebooku oraz stronę internetową, gdzie pojawiają się wpisy poświęcone m.in. tematyce kulturalnej oraz zabytkom. Dodatkowo wydawane jest Pismo Mieszkańców Miasta i Gminy Chorzele „Chorzele Nasza Gmina” – miesięcznik, w którym zamieszczane są najważniejsze informacje o wydarzeniach i działaniach podejmowanych przez gminę.

W zakresie promowania walorów krajoznawstwa kulturowego, historii regionu, turystyki oraz rozwoju gospodarczego, Gmina Chorzele współpracuje z mediami oraz wydawnictwami. W ostatnich latach, dzięki takiej współpracy, artykuły poświęcone promocji Gminy Chorzele na szeroką skalę ukazały się m.in. w publikacjach pt. „100. Rocznica odzyskania niepodległości. Inteligentny rozwój. Mazowsze.” czy „Mazowieckie Innowacje. 30 lat samorządności. 20 lat województwa.”.

W ramach obchodzonego w tamtym roku 100-lecia rocznicy wojny polsko-bolszewickiej, gmina podpisała umowę na opracowanie publikacji historycznej pt. „Gmina Chorzele w okresie wojny polsko-bolszewickiej w 1920 roku”, która została opublikowana w ramach wydania specjalnego pisma „Chorzele Nasza Gmina”.

Ponadto w październiku 2020 r. podpisano umowę z wydawnictwem PiK dotyczącą współpracy przy nieodpłatnym dla gminy wykonaniu broszury promocyjnej. Broszura zawierać będzie m.in.: plan przedstawiający topografię miasta i gminy, wraz z opisem i oznaczeniem najważniejszych i najatrakcyjniejszych turystycznie miejsc, szlaków pieszych, rowerowych, kajakowych, tras dydaktycznych oraz obiektów zabytkowych. Nakład jaki nieodpłatnie otrzyma gmina w ramach współpracy to ok. 1000 egzemplarzy.

Publikacje dotyczące naszego regionu nie tylko przyczyniają się do jego promowania, ale również edukacji, zarówno mieszkańców jak i turystów, w zakresie historii i dziedzictwa kulturowego gminy.

Szeroko zakrojona edukacja w kontekście poznawania historii i dziedzictwa realizowana jest przede wszystkim przez szkoły, przedszkola, Ośrodek Upowszechniania Kultury, Miejsko-Gminną Bibliotekę Publiczną oraz niektóre organizacje pozarządowe działające na terenie gminy. Podejmowane działania wychowawczo-edukacyjne odbywają się w formie zajęć, konkursów, wycieczek, spotkań autorskich, wykładów, czy też uroczystych obchodów ważnych świąt, kształtują postawę patriotyczną i obywatelską, przybliżają wiedzę z zakresu historii i kultury naszego regionu, a jednocześnie angażują w świadomą ochronę tego dziedzictwa. Wiele z nich jest organizowanych lub aktywnie wspieranych przez gminę oraz patronat Burmistrza Miasta i Gminy Chorzele – wśród nich, można wymienić chociażby konkursy czy wyjazdy edukacyjne. Część działań w związku z ograniczeniami wynikającymi z pandemii koronawirusa jest obecnie ograniczona.

Gmina co roku organizuje również imprezy o lokalnym zasięgu, przybliżające m.in. wartości historyczne i kulturowe regionu, np. Piknik rodzinny na Rynku Miejskim – Urodziny Królowej Bony, obchody świąt patriotycznych – 3 Maja, 11 listopada, Miejsko-Gminne Dożynki, czy też Dni Chorzel.

Przy okazji imprez organizowane są także konkursy cieszące się dużym zainteresowaniem np. fotograficzny „Gmina Chorzele w obiektywie” organizowany już od kilku lat, z okazji święta miasta, przez Burmistrza Miasta i Gminy Chorzele. Zadaniem uczestników jest wykonanie minimum trzech fotografii ukazujących piękno przyrody, ciekawe miejsca, zabytki oraz tereny atrakcyjne turystycznie leżące w obrębie gminy. Konkurs ma na celu nie tylko zaprezentowanie umiejętności uczestników, rozwój kreatywności i wyobraźni, ale również bliższe poznanie terenu gminy, historycznych miejsc i dziedzictwa kulturowego. Fotografie są obecnie wykorzystywane do promocji gminy, można je obejrzeć na stronie internetowej (www.chorzele.pl) oraz Facebooku UMiG w Chorzelach.

Wsparcie działalności organizacji pozarządowych, związanych z historią i kulturą

Od wielu lat Gmina Chorzele aktywnie wspiera również organizacje pozarządowe, organizacje pożytku publicznego, kluby i stowarzyszenia, które realizują działania na rzecz naszych mieszkańców. Jedną z form takiego wsparcia są ogłaszane corocznie przez burmistrz Miasta i Gminy Chorzele Beatę Szczepankowską konkursy ofert, w wyniku których dofinansowywane są projekty przygotowywane przez lokalne organizacje, a środki pochodzące z budżetu Gminy przyczyniają się do realizacji wielu ciekawych projektów, sportowych, edukacyjnych, czy historycznych.

W roku 2019 gmina podpisała umowę z Towarzystwem Przyjaciół Chorzel na zadanie z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego pod nazwą „Oddajemy dług pamięci żołnierzom Brygady Syberyjskiej w Chorzelach” z kwotą dotacji 2.800,00 zł.

Zadanie obejmowało akcję przekazywania flag mieszkańcom (100 szt.) oraz odnowieniu muralu na ścianie bocznej budynku wielofunkcyjnego mieszczącego się w centralnej części Chorzel. Pierwsza część zadania obejmowała zakup i rozdysponowanie wśród mieszkańców flag, w zamian za obietnicę wywieszania ich corocznie 23 sierpnia, w rocznicę bitwy o Chorzele. Druga część zadania polegała na odnowieniu muralu o powierzchni 150 m² poświęconego żołnierzom Brygady Syberyjskiej, która walczyła o Chorzele w sierpniu 1920 r.

Kolejną umowę podpisano z Chorzelską Fundacją na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Iskierka” na zadanie z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej pod nazwą „Aktywność fizyczna na rowerze” z kwotą dotacji w wysokości 1.211,00 zł. Zadanie dotyczyło organizacji rajdu rowerowego po Gminie Chorzele. Uczestnicy poznali najciekawsze miejsca w swojej gminie, bogactwo historyczne, kulturowe i przyrodnicze najbliższej okolicy. Odwiedzili miejsca pamięci narodowej m.in. pomnik upamiętniający por. Zacheusza Nowowiejskiego ps. „Jeż”, żołnierza AK, który stał się bohaterem tych ziem.

Trzecią umowę również podpisano z Fundacją „Iskierka”, tym razem na zadanie z zakresu działalności na rzecz osób niepełnosprawnych „Druga szansa” z kwotą dotacji 5.000,00 zł. Projekt obejmował cykl zajęć warsztatowych dla uczestników w różnym stopniu niepełnosprawności umysłowej.

W 2020 r., mimo trudnej sytuacji w kraju spowodowanej pandemią, Urząd Miasta i Gminy w Chorzelach udzielił naszym organizacjom wsparcia finansowego na kwotę 10 000 zł na zadania publiczne w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego. Te pieniądze wpływają na społeczną aktywność i pozostają na terenie Miasta i Gminy.

Jednym z dofinansowanych przez Gminę w 2020 roku przedsięwzięć było odnowienie pomnika poległych bohaterów na cmentarzu (wpisanym do gminnej ewidencji zabytków) w Duczyminie. Na

zadanie, pn. „Renowacja mogiły żołnierskiej żołnierzy z 1939 roku pochowanych w Duczyminie”, burmistrz Beata Szczepankowska przekazała kwotę 5 000 zł.

Zadanie polegało na dokonaniu renowacji pomnika żołnierzy z 1939 roku, którzy zginęli na terenie gminy Chorzele podczas pierwszych dni II wojny światowej. Pomnik ten wystawiony kilka lat po zakończeniu wojny był już bardzo zniszczony. Stało się tak przede wszystkim ze względu na słabej jakości materiał, który został zastosowany do budowy pierwszego pomnika, a także upływ czasu i niszczące działanie czynników atmosferycznych.

Do tej pory nie ma żadnych informacji w dokumentacji parafialnej, by rzeczony pomnik był poddany gruntownej renowacji. Napisy widoczne na tablicy pamiątkowej były praktycznie starte, co uniemożliwiało poprawny odczyt. W związku z powyższym zostały podjęte kroki do całkowitej przebudowy pomnika poprzez: wymianę obudowy z lastriko na kamień granitowy, zabezpieczenie fundamentu przez krawężniki betonowe, co zapobiegnie rozsuwaniu się kamieni, wykonanie nowego obramowania, czy dokonanie nasadzeń krzewów mrozoodpornych.

Kolejną organizacją, która otrzymała wsparcie w wysokości 5 000 zł, jest „Towarzystwo Przyjaciół Chorzel” realizujące dwa projekty „Od przeszłości do przyszłości. Fotograficzna wędrówka po najnowszej historii Chorzel.” oraz „Renowacja tablic historycznych rozmieszczonych po mieście Chorzele”.

Pierwszy projekt polegał na wyszukaniu fotografii przedstawiających powojenny obraz Chorzel, wybraniu 10 z nich, opisanie i umieszczeniu w formie tablic informacyjnych na elewacjach budynków, które przedstawiały. W ten sposób udało się upamiętnić charakterystyczną architekturę, która albo zmieniła swój wygląd, albo dawne przeznaczenie. Oznaczono tak m.in. siedzibę Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska i jej najważniejsze obiekty handlowe – sklepy nr 1 i 3 oraz dawną Restaurację „Złoty Róg”, budynek dawnego kina czy kiosku „RUCH-u” ustawionego w centralnej części miasta. Fotografie poddano również obróbce cyfrowej łącząc ich najciekawsze fragmenty z aktualnymi zdjęciami tych samych miejsc w formie przenikającego się kolażu. Kolaże zostały opublikowane jako cyfrowy zestaw plików i wydane w formie zestawu pocztówek.

Drugi projekt obejmował zaprojektowanie 19 nowych tablic, uwzględniających najnowszy stan wiedzy historycznej, a także specjalną tablicę podkładową i mapę turystyczną Chorzel, wydrukowanie ich i zawieszenie na miejscu starych tablic. Tablice znalazły się na trzech wyznakowanych trasach turystycznych i w przyszłości przysłużą się turystom, młodzieży szkolnej oraz harcerzom.

Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, że priorytety określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Chorzele były realizowane wszechstronnie przez różnorodne i komplementarne zadania, które prowadziły do osiągnięcia założonych celów. Zadania te obejmowały zarówno działania bezpośrednio wpływające na poprawę stanu zachowania gminnych zabytków, jak i projekty

upowszechniające i promujące lokalne dziedzictwo kulturowe oraz zwiększające świadomość społeczną w zakresie potrzeby jego zachowania. Aby osiągnąć wymierne i trwałe efekty podobne działania powinny być kontynuowane w kolejnych latach przyczyniając się do poprawy stanu ochrony zabytków na terenie gminy oraz wpływając na jej atrakcyjność turystyczną.